

Skipulagsstofnun
Jóhanna H. Einarisdóttir
Borgartún 7b
105 REYKJAVÍK

Garðabær, 21. október 2022
Málsnúmer: 202209-0003
LA

Efni: Umsögn varðandi mat á umhverfisáhrifum vegna efnistöku í Seyðishólum

Vísað er í tölvubréf frá Skipulagsstofnun, dags. 2. september 2022, þar sem óskað er eftir umsögn Náttúrufræðistofnunar Íslands um umhverfismatsskýrslu framkvæmda Suðurtaks ehf. er varðar áframhaldandi efnisnám úr Seyðishólum.

Náttúrufræðistofnun hefur farið yfir umhverfismatsskýrslu framkvæmdar og fylgiskjöl.

Frá upphafi efnistöku (sem hófst 1950) í Seyðishólum til dagsins í dag er áætlað að búið sé að taka um 450.000 m³ af gjalli úr námu E30b. Fyrirhugað er að á næstu 15 árum verði gjallnám allt að 500.000 m³ til viðbótar eða um 33.000 m³ á ári að meðaltali. Fram kemur að vinnslan verður fyrst og fremst háð eftirspurn, en gert er ráð fyrir að 20-25.000 m³ af gjalli fari árlega í útflutning eða um 76% af árlegri meðal efnistöku.

Í dag er námusvæðið um 3,5 ha að stærð en verður í heild 4,4 ha eftir að áformaðri efnistöku er lokið. Ekki er gert ráð fyrir sérstakri áfangaskiptingu í efnistöku innan námunnar. Heildaráhrif áframhaldandi efnistöku eru metin óveruleg.

Í vandaðri greinargerð um jarðfræði svæðisins er Grímsneseldstöðvakerfinu, eldvirkni og gosmyndunum, gerð góð skil og verndargildi Seyðishóla metið út frá aðferðafræði sem Náttúrufræðistofnun vinnur með.

Efnistaka úr Seyðishólum síðustu áratugi hefur vissulega raskað merkjum gosminjum sem njóta sérstakrar verndar skv. náttúruverndarlögum, en Seyðishólar eru þrátt fyrir það metnir með hátt verndargildi á landsvísu þar sem um er að ræða óvenjulega eldvirkni í jaðri gosbeltis. Innan Grímsneskerfisins eru 12 eldstöðvar og eru Seyðishólar stærst þeirra. Kerhóll er eini gígurinn sem er nær óraskaður en frístundabyggð sunnan við gíginn hefur áhrif á ásýnd og jarðminjaheild. Kerhóll er á náttúruinjakrá en hefur ekki verið friðlýstur og nýtur því lágmarks verndar. Gígurinn er frábrugðinn Seyðishólum er varðar bæði gerð og aldur, en báðir eru þeir hluti af stærri heild sem hefur verið mikið raskað innan svæðisins.

Þrátt fyrir efnistöku í Seyðishólum hefur svæðið samt sem áður hátt vísindagildi og eins og fram kom í greinargerð hefur naman vakið áhuga jarðvísindafólks, kvikmyndatökufólks og ferðamanna.

Líkja má Seyðishólum á margan hátt við Rauðhóla í Heiðmörk sem er mikið raskað svæði eftir efnistöku úr gervigígum. Rauðhólar voru fyrst friðlýstir sem náttúruvætti 1961 og sem fólkvangur 1974 og er svæðið vinsælt útivistarsvæði í dag. Verndargildi Rauðhóla felst fyrst og

fremst í vísinda- og fræðslugildi. Raskið hefur opnað tækifæri fyrir vísindamenn að skoða innri gerð gervigíga með góðu aðgengi. Í greinargerð um jarðfræði Seyðishóla er bent á sambærilegt.

Frágangur námasvæðisins er mikilvægur og að staðið sé vel að þeim framkvæmdum. Eins þarf að ganga almennilega frá efnisnámunum tveimur austan við Seyðishóla, en sem tilheyra öðrum eigendum. Þá þarf að koma í veg fyrir að skógrækt í nánasta umhverfi hafi áhrif á ásýnd og landform gíganna.

Náttúrufræðistofnun tekur undir að gæta þurfi varúðar í sambandi við olíumengun eða annarra spilliefna innan námusvæðisins vegna hættu á mengun grunnvatns, vatnsbóla, innan Grímsnessvæðisins. Gera þarf kröfur um reglulega vöktun innan námusvæðisins.

Niðurstaða Náttúrufræðistofnunar er að þó að fyrirhuguð efnistaka muni vissulega stækka umfang námusvæðisins og raska jarðminjum meira, þá mun það samt hafa takmörkuð áhrif á núverandi ásýnd og gildi svæðisins sem heild. Hins vegar leggur stofnunin til að þeir aðilar sem eiga námuréttindi við Seyðishóla setji sér takmörk á heildarefnistöku. Ef við viljum ekki glata Seyðishólum til frambúðar þarf að skilgreina þau takmörk. Ef miðað er við núverandi áform ætti að meta hvort ekki sé ástæða til að nema staðar þar og eftir að efnistökkunni lýkur að vernda það sem eftir stendur (t.d. með friðlýsingu) á þeim grundvelli að varðveita gosmyndanir sem eru mikilvægur þáttur í sögu eldvirkni Grímsneskerfisins og sem eru merkileg á landsvísu, auk þess að varðveita jarðbreytileika svæðisins. Í því sambandi verður að horfa á svæðið heildstætt, þ.e. að allar námur séu teknar með. Náttúrufræðistofnun leggur einnig til að á næstu árum komi landeigendur sér saman um að friðlýsa Kerhól og það sem eftir er af Seyðishólum og er stofnunin reiðubúin að aðstoða við þá vegferð.

Í lokin er bent á að á bls. 10 stendur að Seyðishólagjallið sé með alþjóðlega umhverfisvottun, Environmental Product Declaration eða EPD. EPD stendur ekki fyrir umhverfisvottun heldur er um að ræða umhverfislýsingu á vöru (https://www.graennibyggd.is/_files/ugd/54e708_2f9f0f80885a470bbc996b79ce80f730.pdf).

Virðingarfyllst,

Lovísa Ásbjörnsdóttir
jarðfræðingur

